

Nr 13.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning av möjligheterna att genom lagstiftning begränsa och råda bot på missförhållanden inom den s. k. agenthandeln.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 71, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Vigelsbo m. fl.* yrkat, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheterna att genom lagstiftningsåtgärder begränsa och råda bot på missförhållandena inom den s. k. agenthandeln.

I fråga om de skäl som motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt 1864 års näringsfrihetsförordning gäller, att för rätt att idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe eller att med biträde av annan än hustru och hemmavarande barn till avsalu tillverka fabriks- och hantverksarbeten eller såsom yrke utöva annan hantering erfordras anmälan hos myndighet. Vid sådan anmälan skall enligt gällande bestämmelser fogas bevis, att sökanden råder över sig själv och sin egendom, d. v. s. icke är omyndig eller försatt i konkurs.

Ursprungligen fordrades ej heller annat än anmälan av den som ville själv eller genom annan utom den ort, där han var bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad. Efter vissa år 1887 vidtagna ändringar i näringsfrihetsförordningen skall emellertid för dylik s. k. gårdfarihandel sökas tillstånd hos länsstyrelsen i det län, där försäljningen skall försiggå. Den som anmält sig till handels idkande har dock rätt att utan tillstånd driva gårdfarihandel å ort, där på grund av dylik anmälan kontor av stadigvarande beskaffenhet inrättas.

Vid ansökning om tillstånd till gårdfarihandel skall sökande förete intyg om redbarhet och ordentlighet samt bevis, att han råder över sig och sin egendom, eller om sökanden är handlande, bevis att han inom riket idkar handel. Önskar sökanden använda biträden, skola även beträffande dem motsvarande intyg och bevis företes. Därest vid prövning av betygens innehåll och i övrigt förekommande omständigheter tillståndet beviljas, skall i beviset därom tillståndstiden samt sökandens och biträdenas utseende och ålder angivas. Tillstånd kan endast beviljas för kalenderår eller del därav.

Från tillståndstvånget stadgar näringsfrihetsförordningen vissa undantag. Sålunda är en var medgivet att utan anmälan eller tillstånd till salu kringföra livsförnödenheter, jordbruksprodukter av andra slag än frö, träd och buskar ävensom ladugårdsprodukter samt alster av inhemsk hemslöjd. Vidare stadgas att den, som anmält sig till idkande av fabrik eller hantverk, äger

att själv eller genom hustru eller hemmavarande barn till salu kringföra sina egna tillverkningar, därvid dock försäljaren skall medföra prästbetyg och visst intyg.

För kringföringshandel inom den ort, där den som driver handeln är bosatt eller idkar fast handel, finnas icke några särskilda föreskrifter i näringsfrihetsförordningen. Sådan handel är alltså helt fri.

I näringsfrihetsförordningen finnas icke några särskilda bestämmelser om sådan handel, som bedrivs av kringresande försäljare genom upptagande av order med eller utan uppvisande av prov på varorna. Sedan anmälan om huvudkontors inrättande skett, kan sålunda sådan försäljningsverksamhet bedrivas helt fritt, och någon anmälan erfordras icke heller om nya försäljare anställas för en firma.

Statsrådet och chefen för handelsdepartementet har i enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 tillkallat en sakkunnig för att verkställa utredning om en revision av näringslagstiftningen och avgiva förslag i ämnet. Enligt direktiven för utredningen skall dess uppgift i främsta rummet vara att kartlägga behovet att för vinnande av ökad näringsfrihet undanröja eller omforma sådana legala begränsningar, vilka icke fylla något väsentligt syfte eller vilka äro mera ingripande än nödvändigt. I fråga om näringsfrihetsförordningens bestämmelser skall utredningen dock syfta till en fullständig revision, och utredningsmannen har fått till uppgift att framlägga utformat författningsförslag.

I en vid 1945 års riksdag inom andra kammaren väckt motion (nr 317) yrkade herr Vigelsbo m. fl., att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en utredning måtte komma till stånd med uppgift att närmare utreda frågan om agentsystemet samt framkomma med förslag till de lagstadganden, som utredningen kunde giva anledning till. Motionen behandlades av första lagutskottet, som beredde Kooperativa förbundet, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges köpmannaförbund och Handelsombudens fackförbund tillfälle att avgiva yttrande över densamma. De hörda sammanlutningarna med undantag av Kooperativa förbundet tillstyrkte i avgivna yttranden bifall till motionen. Yttrandena har såsom bilaga fogats vid utskottets utlåtande (nr 43) i ärendet. I utlåtandet hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan bifölls av riksdagen. I utlåtandet anförde utskottet, såvitt nu är i fråga, följande.

I förevarande motion har hemställts om en utredning av det s. k. agentsystemet. Därmed synas motionärerna i främsta rummet avse den handel direkt med konsumenterna, som bedrivs av kringresande försäljare, vilka därvid icke medföra sina varor eller i varje fall endast prov å dessa. Ehuru den av motionärerna använda beteckningen agenter för dessa försäljare — såsom av utskottets redogörelse framgår — icke överensstämmer med kommissionslagens terminologi, anser sig utskottet i det följande för enkelhetens skull kunna använda denna benämning för de av motionärerna avsedda kringresande försäljarna. Däremot innefattar utskottet icke därunder de fastighetsmäklare, vilka motionärerna jämväl beteckna som agenter.

I likhet med motionärerna anser utskottet att åtskilliga missförhållanden förekomma i samband med agentsystemet. Även om flera av de exempel på missförhållanden, som lämnas i motionen, synas vara av sådan art, att man skulle kunna komma till rätta med dem genom strafflagens bestämmelser om bedrägeri och dylik oredlighet, torde det vara obestridligt, att på detta område förekommer åtskilligt som ehuru icke straffbart dock icke överensstämmer med god affärssed. De varor som försäljas genom kringresande agenter torde ofta vara underlägsna dem som saluföras i den fasta handeln, och de metoder agenterna tillämpa för att förmå allmänheten att köpa varorna kunna icke sällan betecknas som klandervärda. Vanligen försälja agenterna sina varor genom avbetalningsköp med obetydlig eller ingen kontantbetalning vid köpeavtalets ingående, och detta förhållande torde vara den huvudsakliga anledningen till att allmänheten lockas att inköpa varor, vilka de kanske icke behöva.

Ehuru utskottet sålunda ansett sig kunna i huvudsak instämma i den kritik, som motionärerna riktat mot det s. k. agentsystemet, vill utskottet dock framhålla, att förhållandena å detta område icke kunna alltför mycket generaliseras. Enligt vad inom utskottet upplysts synes agenthandeln beträffande vissa varugrupper och i vissa delar av landet alltjämt fullgöra en viktig funktion i förmedlingen av varor mellan producenter och konsumenter.

Inför de av motionärerna föreslagna utvägarna att råda bot på de berörda missförhållandena ställer sig utskottet tveksamt. De olägenheter, som skulle följa av en auktorisation eller kontroll från länsstyrelsernas sida, äro uppenbara, och utskottet kan ansluta sig till de synpunkter som i detta avseende utvecklats av Kooperativa förbundet i dess yttrande över motionen. Utskottet vill särskilt understryka förbundets uttalande, att ett system med formell auktorisation skulle kunna verka i riktning att ytterligare grumla den sunda och naturliga misstänksamhet, vilken alltid bör förutsättas föreligga vid inledande av förbindelser med nya, okända företag.

Enligt utskottets mening torde en mera tillfredsställande ordning kunna nås mindre genom lagstiftningsåtgärder än genom upplysning. De organisationer, som företråda handelns och olika konsumentgruppers intressen, ha i detta hänseende en viktig uppgift att fylla.

Den i förevarande motion väckta frågan har även vid andra tillfällen varit föremål för behandling i riksdagen. Beträffande vad som härutinnan förekommit hänvisas till den redogörelse som finnes i utskottets nyssnämnda utlåtande vid 1945 års riksdag.

Till skillnad från ovannämnda vid 1945 års riksdag väckta motion avser förevarande motion ej fastighetsmäklare. I övrigt synes begreppet agenthandel ha samma innebörd i båda motionerna, d. v. s. avse den handel direkt med konsumenterna som bedrives av kringresande försäljare, vilka därvid icke medföra sina varor eller i varje fall endast prov å dessa. Även i fråga om de skäl, motionärerna nu anfört till stöd för sitt yrkande om utredning av möjligheterna att genom lagstiftning begränsa och råda bot på missförhållandena inom agenthandeln, föreligger i huvudsak överensstämmelse med den tidigare motionen.

Vad utskottet yttrade i sitt utlåtande i ämnet vid 1945 års riksdag synes alltjämt äga giltighet, och motionärerna ha icke anfört något som kunnat föranleda utskottet till ett ändrat ställningstagande.

Utskottet.

På grund härav hemställer utskottet,

att förevarande motion, II: 71, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 februari 1947.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Schlyter, Wagnsson, Westman, Ahlkvist, Lindblom, Löthner, William Ohlsson och Arrhén;

från andra kammaren: herrar Rylander, Gezelius, Hedlund i Östersund*, Olsson i Mellerud*, Berg och fru Gustafson, herrar Sundström i Vikmanshyttan och Pettersson i Ersbacken.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr Pettersson i Ersbacken.
